

Fordul a szél: hátraarc

ENERGIAPOLITIKA Nehéz lenne diszkrétebben, mégis egyértelműbben beismerni kilenc év kudarcát. Az új stratégiaterv a rezsisztopot és a megújulók háttérbe szorítását is megkérdőjelezi.

MARNITZ ISTVÁN

Csak úgy sorjáznak a meglepő állítások a „Nemzeti Energiastratégia 2030, kitekintéssel 2040-ig” elnevezésű irat jelenleg zárt egyeztetés alatt álló, lapunkhoz több forrásból eljutott változatában. Bár a tervezet némiképp önismétlő, néha önellentmondásos, és a Fidesz propagandafordulatai sem hiányoznak belőle, mégis inkább egyfajta váltakozó műfajú szakmai vívódásnak tűnik. Az eddigieknél azonban így is megalapozottabb, sőt a szén-dioxid-kibocsátás 30 év alatti lenullázását célzó elképzelések is kihámozhatók belőle. Amíg a dokumentum-

A Népszava kiemelten foglalkozik a klímaváltozás következményeivel, a környezettudatossággal és az egészség védelmével. Cikkünk ennek a kezdeményezésnek a jegyében készült.

ra a parlament ráüti a pecsétjét, lesz min vitatkozni – alighanem a NER-táboron belül is.

A Fidesz-KDNP legutóbb 2011-ben fogadott el 2030-ig terjedő energiastratégiát, ráadásul hangzatos módon 2050-es kitekintéssel. Bár Kaderják Péter, az illetékes Innovációs és Technológiai Minisztérium energiaügyekért és klímapolitikáért felelős államtitkára az elmúlt hónapok során többször jelezte a nyolcéves anyag frissítését, a mostani változat beszédes módon már csak 2040-ig mer előretekinteni. Az anyag elszórva bár, de több, az Orbán-kormány által kötött-fenntartott rendszer eltörlését indítványozza. A három éve furfangosan betiltott szélerőművek aktáiról például lefújnak a port. Bár a szél szó először csak zárójelben jelenik meg, később a napelemek kiegészítőjeként, még lejjebb pedig már a naphoz fogható fontosságú energiaforrásként szerepel.

FOLYTATÁS A 2. OLDALON

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

FÜSTÖS VALÓSÁG

Az állami tulajdonba került Mátrai Erőművet lignitről gázra állítanák át

Új szelek és rezsireform

FORDULAT Az állami árazás átalakítását és a tiltott szélerőmű-építés reneszánszát is tartalmazza a kormány energiastratégiájának tervezete. 2050-ig minden arra alkalmas lakást felújítanak.

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

Az ötféle – az anyag címének némi képp ellentmondva csak 2040-re – felvázolt erőmű-összetételi tervből négy számol a széllal. Miközben az Orbán-kabinet – általános megrökönyödést kiváltva – nem engedélyezi a jelenleg összesen 330 megawatt (MW) méretű szélerőműpark bővítését, az anyag „az adminisztratív akadályok elhárítása” után 2030-ra 1500 MW-ot, 2040-re pedig már 2700 MW-ot vár.

Még egyértelműbb vállalás, hogy 2050-re minden arra alkalmas hazai épületet energiahatékonyra, szén-dioxid-kibocsátás-mentessé tesznek. (Igaz, mivel az Orbán-kabinet, ha nehezen is, de két hete rábólintott a szennyezés 2050-es megszüntetését célzó uniós kérésre, más nehezen képzelhető el.) E program keretében – az újakat is beleszámolva – a hazai ingatlanok 3,3 százalékát évente felújítanak. (A 2010-es választási programban évi 10 százalékot ígértek.) Emlékeztetnek, hogy a 3,9 millió lakott ingatlan több mint kétharmada korszerűsítendő: a hazai lakások fogyasztása az EU 10 legrosszabbja közé tartozik. Csaknem harmaduk vagy korszerű, vagy mélyfelújításra már alkalmatlan. Az 1,4 millió vidéki családi házra – többségükben Kádár-kockákra – vegyes csomagokat dolgoznak ki, de vissza nem térítendő támogatás csak a 10 éven felüli megtérülésre járna. Az 1,4 millió társasházi – köztük panel – lakás, illetve a közintézmények felújítására hitelt és úgynevezett Escókat ajánlanak. Utóbbi a költségeket első körben magára vállaló kivitelező, amelynek az elért rezsimegtakarításból törleszt a ház. (E tárgyban több kudarcos történet ismert.) Figyelmeztetnek, hogy 2021-től csak „közel nulla”, negyedrészt megújulás felhasználású házak építhetők, amelyek hőigénye jóval kisebb. A jövőben korlátozhatják vagy akár meg is tilthatják az új lakások gázcsatlakozását. Vissza nem térítendő uniós felújítási forrásokat a hátrányos helyzetű „energiaszegények” kapnának. A háztartási gépek cseréjére az eddiektől eltérően csak kedvezményes hitel járna. Kiszámíthatóságot és egyszerűsítést ígérnek.

Az ipar sem áll sokkal jobban, amely egységnyi értéket az uniós átlagnál kétharmaddal több energiával állít elő. Itt tilalmakkal és ösztönzőkkel – például a tao felülvizsgálatával – növelnék a hatékonyságot. A 2030-as cél az uniós átlag. Ugyanakkorra az ország végső energiafelhasználása a gazdaság

erőteljes fejlődése mellett sem lépne túl a 2005-ös, 785 petajoule-os (PJ) szintet, miközben az érték 2017-ben 775 PJ-ra rúgott. Az ez utáni növekedés forrása csak megújuló lehet.

„A rezsi-csökkentés eredményei megőrzése mellett” a tarifák egyfajta, kissé ködös átszabását tervezik. A takarékoságtól és a nagykereskedők között gerjesztett versenytől „alacsony, ellenőrzött, fenntarthatóan megfizethető” rezsit várnak. Az áram, a gáz és a távhő árszabályozásának „konceptcionális átalakításával”, illetve „korszerűsítésével” a hatékonyságot, a klímabarát átmenetet ösztönző, a tőzsdei árakat tükröző csomagokat hoznának létre. A tarifáknak fedezniük kell az iparági költségeket (papíron ma is ez a szabály), az áraknak pedig „fenntartható módon” kell támogatniuk a gazdaság versenyképességét és a jólétet. „Átalakítanak” az egyetemes szolgáltatási jogosultságot, felülvizsgálva az egyedi kedvezmények célzottságát és indokoltságát. A jelenlegiek kibővítésével lenne például világítási alapcsomag, illetve a magasabb alapidíjak egy alapellátást is biztosítanának. Ösztönöznék a „fogyasztói választást”, ami részint a háztartási termelést, részint tarifákkal az alacsonyabb terhelésű időszakok felé terelésüket jelenti. Szerintük a távhődíjak jelenlegi módszertana sem ösztönöz a hatékony beruházásokra. A szociálpolitikát energiaszektoron kívüli forrásokból, célzott rezsiutalványokkal biztosítanák. Meghatároznák az energiaszegény-

LECSAVART
TERMOSSZTÁT

KADERJÁK
PÉTER

energiaügyekért és klímapolitikáért felelős államtitkár már korábban bejelentette, hogy 2030-ig 2 milliárd köbméterrel csökkentenék az ország jelenleg 10 milliárd köbméteres éves gázfogyasztását

33
ezer

milliárd forintot igényelnek 2030-ig az átalakításokra

200
ezer

hazai sátor tetőn látnának szívesen 2035-re napelmelet

3,3
százalék

évente megújulhat a hazai épületállományból

seget, akikre új tarifákat szabnának. 2030-ig uniós forrásokból és a tarifába „építve” egymillió „okos mérőt” telepítenének. Mindezek növelnék az „ügyfélélményt”. (Nem említik azt az immár százmilliárdosra becsülhető forrást, ami a csökkenő tőzsdei beszerzési és a 2014 óta változatlan – „rezsi-csökkentett” – lakossági árak különbsége folytán gyűlik az állami gáznagykereskedőnél és amiből elvben csak az árak csökkenthetők.)

Bár az egész átalakítás fő célja a szennyező gázkibocsátás megszüntetése, az anyag erre már a címéből következően sem fogalmaz meg 2050-ig szóló állításokat. De eddigi 2030-as vállalásaiktól is visszalépnek: miközben legutóbb akkorra a hazai áramtermelés 90 százaléka a kibocsátásmentesítést ígérték, a mostani cél már csak „közel 80” százalék, ami 2040-re csökkenne 90 százalékra. Bár a gazdaság egészére vonatkozó, 1990-hez képest 40 százalékos csökkentési cél nem változott, Brüsszel megnövelt, 55 százalékos igényét nem említik. A 2030-as, 20 százalékos megújulóarányt „nagyvonalúan” egy százalékkal, 21 százalékra emelik, miközben az Unió szerint méltányosan 23 százalékkal járulhatnánk hozzá az amúgy 32,5 százalékos közös célhoz. Míg a 2030-as uniós vállalástervezet a közlekedés szennyezésének akár 50 százalékos emelkedését „ígéri”, e helyt (többek között a bioüzemanyagok, az LNG, CNG- és elektromos hajtás terjedésében bízva, a szennyező használtautó-behozatal korlátozását fontolgatva) 5 százalékos csökkenésben reménykednek. Kérdés, ez miként egyeztethető össze a „csak” 10 százalékosra várt kőolajfogyasztás-növekedéssel. Igaz, az elmúlt évek – eme anyagban sem titkolt – szennyezésemelkedése tükrében mindkét cél vérmes.

A hasonló stratégiáktól elvárt, frissített „energiamix” a szélerőművek feltámasztásán túl is tartogat meglepetéseket. Miközben határozottan kiállnak az atomblokképítés mellett, az ötből egy terv számításba veszi, ha még 2040-re sem készülne el – horribile dictu meghíusulna – Orbán dédelgetett atomalma. Ehhez viszont minden szempontból a legborúsabb jövőké-

Sok igény, kevés forrás

A tervek pénzügyei meglehetősen kusza képet mutatnak. 2030-ra különösebb részletezés nélkül közölnek egy 18 300–33 000 milliárdos fejlesztési szükségletet. (Orbán Viktor a közelmúltban 2050-ig 50 ezer milliárdot emlegetett.) A 2040-es erőműfejlesztési táblázatuk 7-12 ezer milliárdos költséget becsül. A hálózat fél-ezer milliárdot igényel. A belátható uniós források ugyanakkor alig rúgnak ezer milliárdnál többre. Ezenfelül a következő évtized során körülbelül félezer milliárdos forrás költendő el felújításokra szén-dioxid-kvótákból és egy Modernizációs Alapból. Vagyis jelentős magántőke-bevonásra is szükség lesz – állapítják meg, kiemelve a kutatás-fejlesztés, az oktatás, a szemléletformálás, a szaktanácsadás, az ügyfélszolgálatok és a kiberbiztonság fontosságát is.

pet társítják, magas szennyezéssel és behozatallal. Emellett a fő csapásirány a megújuló, azon belül is a napelmelet. 2035-re például 200 ezer hazai sátor tetőn látnának szívesen ilyen. Itt a szélen kívül megjelenik a hulladék, a földhő, a biogáz, a biometán, kiemelt hangsúlyt kap a minél inkább megújulóalapú távhő és a hidrogén. Pártolják az ellenőrzött energiaültetvényekről származó biomasszát. (Szakértők szerint ez messze nem fedezi a tervezett igényeket.) Függetlenség, választási szabadság alatt itt főleg a helyi, akár közösségben termelt és elfogyasztott energiát értik, ami a hálózat nagyarányú átalakítását igényli. Az erőművi széntüzélést 2030-ra, a lakosságot 2040-re szüntetnék meg. Hitet tesznek az azóta állami kézbe került Mátrai Erőmű átalakítása mellett, amire 130 milliárdos EU-támogatást remélnek.

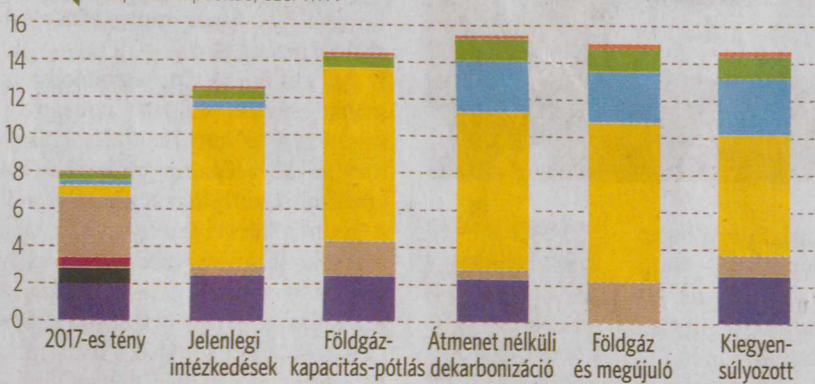
Az anyag részletesen boncolgatja a földgáz kérdését. Kaderják Péter konferenciákon már említett szavaihoz híven az energiahatékonysági beruházásoktól 2030-ra az éves fűtési gázigények 2 milliárd köbméteres csökkenést várják. Az ország jelenleg 10 milliárd köbméteres éves fogyasztása így 2030-ra 8,7 milliárd, 2040-re pedig 6,3 milliárd köbméterig csökkenhet. Miközben valamennyi energiahordozó esetében hangsúlyos cél a behozatal mérséklése, reményeik szerint tíz év múlva az oroszokon kívül már a horvát LNG-lefejtőből, Romániából és más kereskedelmi csatornákon is jutunk gázhoz, épülne cső Szlovénia–Olaszország felé, illetve ösztönöznék a belföldi kitermelést. A kettő közötti ellentmondást azzal hidalják át, hogy több forrás javítja alkukhelyzetünket. Mások szerint ennek az észszerűség hamar határt szab. Erre másutt az anyag is céloz. Eszerint megszüntetnék a 10 százaléknál kisebb kihasználtságú csövek támogatását. Az ellátás egyensúlya miatt határozottan kiállnak a gáz erőművek mellett. Mivel ezek fajlatosan drágábbak, a létükért is fizetnének. Némiképp váratlan fordulattal, az ígért fogyasztások elmaradása miatt kezdeményezik a Fidesz által két éve még a rezsiharc lázában elrendelt ingyenes gázcsatlakozások újragondolását.

A tervezet meglepő határozottsággal áll ki a Fidesz–KDNP által öt éve kiötlött vezetékdó, illetve az energiacegek kiemelt, Gyurcsányék által bevezetett, de Orbánék által is fenntartott, Robin Hoodról elnevezett nyereségadójának eltörlése mellett. Ehelyett a szennyezést büntető jövedéki, karbon-, illetve energiaadó és levegőterhelési díjat javasolnak.

MARNITZ ISTVÁN

A hazai erőműpark 2040-es kapacitástervei

Beépített kapacitás, ezer MW

Forrás: Nemzeti Energiastratégia 2030, kitekintéssel 2040-ig – terv/Népszava-grafika